

Львівщині цей іменник не сприйняв такої норми, тому використовується з наголосом на другому складі кореня. Іменник прощення частіше вживається з кореневим наголосом, який є давнім, та й нині з таким наголошуванням функціонує як в побутовому, так і в церковному мовленні. Це стосується і прикметника кріпкий, який ще досить часто має кореневу акцентуацію. Іменник підданство не адаптувався загалом в Україні з таким наголошуванням, а пі данство є практичним використанням, яке, очевидно, є похідною акцентуацією російського слова подданство.

Отже, переважна кількість слів на Львівщині вживається з наголошуванням, яке є нормою сучасної української літературної мови. Лише деякі з них різняться своєю акцентуацією. Здебільшого спричиненою різними мовними історичними процесами.

СТЕРЕОТИПИ ТА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ МИСЛЕННЯ

Калінська О.П.

Національний університет «Львівська політехніка»

Стереотипи поведінки виступають однією з передумов, основ, на якій організовується і здійснюється маніпуляція свідомістю людини. Механізм маніпулювання масовою свідомістю, продуктом якого стає освіта штучних стереотипів, обумовлює формування об'єктного суспільства, не здатного до саморозвитку.

Жан-Марі Дрю, французький вчений, автор маркетингової концепції «Розриву», що полягає у виявленні та розриву стереотипів мислення в бізнесі та маркетингу пояснює стереотип як загальне правило, у співвідношенні з яким люди звикли думати і робити і яке співставляється зі встановленими нормами.

Отже, стереотип — це деякий стійкий образ будь-якого явища чи людини, який використовують як певне «скорочення» у разі взаємодії з цим явищем. Стереотипізація — це приписування партнеру по спілкуванню психологічних характеристик за певними ознаками [1]. При оцінці людини найбільш поширеними є: групові та етнічні стереотипи, стереотипи по відношенню до професії, стереотипи, пов'язані із зовнішнім виглядом, стереотипи, які стосуються фізичних вад, особливо експресивних рухів (хода, міміка, жести) та голосу мови. Механізм стереотипізації виконує важливу функцію спрощення і скорочення процесу сприймання іншої людини.

Відомі три найбільш типові схеми формування першого враження. Кожна схема «запускається» певним фактором, так чи інакше присутнім у ситуації знайомства: фактором переваги, фактором привабливості партнера, фактором відношення (ставлення) до спостерігача [1].

Дослідники стереотипів переконані, що їх можна легко нав'язати за допомогою засобів масової комунікації. Американські психологи називають три етапи формування стереотипу: «вирівнювання» (leveling), «посилення» (sparpening) та «асиміляція» (assimilation) [2]. Спочатку складне явище або об'єкт зводиться до декількох добре відомих ознак. Потім цим ознакам надається особлива значущість порівняно з тими, які вони мали у складі цілого. Після цього вибираються «вирівняні» та «посилені» ознаки об'єкта або явища та будується образ, що має особливе психологічне значення для особи або групи.

У статті факультету психології університету штата Массачусетса досліджується внутрішньогруповий стереотип. Де порушується питання про те, як досягти успіху, щоб розірвати коло стереотипу. Стаття розглядає можливість певних чинників звільнити від обмежень соціальних стереотипів і підвищити психологічну свободу людей. Також в дослідженні побудовано схему розірвання існуючих стереотипів та їх заміну іншими [3]. Стереотип може розглядатись як інструмент «грубого налаштування», що дозволяє «економити» психічні ресурси. Однак, у разі надмірного використання його як засобу пізнання інших людей, він приведе до виникнення упереджень і суттєвих спотворень об'єктивної ситуації.

На це вказує дослідження Ковальова В.В., яке здійснювалося з урахуванням змістовних особливостей двох різновидів аксіологічних стереотипів: природних і штучних. Об'єктом дослідження роботи Ковальова В.В. була студентська молодь віком від вісімнадцяти до двадцяти років, оскільки в її свідомості ще не до кінця завершено процес формування аксіологічних стереотипів. Виявлений у ході групових інтерв'ю процес стереотипізації відображає особливості того типу суспільства, який формується в результаті утворення в суспільній свідомості штучних стереотипів [4].

Критичне мислення натовпу на основі стереотипів чуток розглядається у дослідженні ефекту впливу у людей на критику за чутками в ЗМІ [5].

Стереотипи забезпечують прийняття рішення ще до реального аналізу суб'єктів, процесів, ситуацій, явищ та фактів. Вони збільшують швидкість обробки інформації, сприяють відсіву та ігноруванню тієї, яка не відповідає стереотипу або суперечить певним уявленням особи

або групи громадян. Іншими словами, людина сприймає те, що хоче сприйняти. Явище стереотипізації позбавляє особу творчо сприймати та аналізувати інформацію про середовище. Без стереотипів довелося б інтерпретувати кожен новий факт, явище, так, ніби ми не мали ніякого життєвого досвіду.

Треба також відзначити, що чим більшою кількістю стереотипів обтяжена свідомість людини, тим легше маніпулятору досягти своєї мети, оскільки він грає на несвободі особистості.

1. Конспект лекцій з дисципліни «Соціальна психологія» Уклала: доцент Романець З.О. Напрям підготовки 8.000009 – «Управління навчальними закладами» - Національний університет «Львівська політехніка», - Львів 2009, - с.72. 2. Бутенко Н. Ю. Соціальна психологія в рекламі. Навч. посібник / Н.Ю. Бутенко — К.: КНЕУ, 2006. — 384с. 3. Nilanjana Dasgupta *Ingroup Experts and Peers as Social Vaccines Who Inoculate the Self-Concept: The Stereotype Inoculation Model Psychological Inquiry*, 22: 231–246, 2011 4. Ковалев В.В. *Аксиологические стереотипы как фактор устойчивости российского общества: автореф. дисс. на соискание ученой степени доктора социол. наук: спец. 22.00.06 «Социология культуры» / Ковалев Виталий Владимирович; ФГОУ ВПО «Южный Федеральный университет». - Ростов-на-Дону, 2009. – 48 с. 5. Tanaka, Yuko, Sakamoto, Yasuaki and Matsuka, Toshihiko, *Toward a Social-Technological System that Inactivates False Rumors Through the Critical Thinking of Crowds (September 14, 2012). Proceedings of the 46th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS-46), 649-658. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2150299> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2150299>**

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ РУХ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧ. ХХ СТ. У ДЗЕРКАЛІ ПАРТІЙНОЇ ПРЕСИ

Макарчук О.Г.

Національний університет «Львівська політехніка»

Кінець ХІХ – поч. ХХ ст. в Західній Україні позначився процесами радикалізації суспільного життя. Виникають і утверджуються політичні партії, практично кожна з них мала свій друкований орган. Рупором соціально-демократичної партії став часопис "Воля" що виходив у 1900 – 1907 рр. за редакцією видатних діячів української соціал-демократії Миколи Ганкевича та Семена Вітика.